

Крошка С. А. Особливості організації здоров'язберігаючого навчально-виховного процесу / С. А. Крошка // Підготовка майбутнього фахівця до професійної діяльності в умовах інноваційного освітнього простору : Збірник матеріалів регіональної науково-практичної конференції. – Частина 1. – Донецьк: КВЗН Донецький педагогічний коледж, 2011. – С. 313 – 318.

Анотація. Визначено застосування новітніх технологій збереження здоров'я у фізичному вихованні.

Ключові слова: навчальний процес, фізичне виховання, оздоровчі технології, інновації, здоровий спосіб життя.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОГО НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Крошка С.А.,

ВП "Лисичанський педагогічний коледж ЛНУ імені Тараса Шевченка"

Здоровий спосіб життя є передумовою розвитку людини як повноцінної особистості, реалізації її творчого потенціалу, високої якості життя. Нині сприяння та заохочення населення до здорового способу життя є актуальною проблемою у багатьох державах світу, в тому числі в Україні. Людство зіштовхнулося з дуже важливими проблемами глобального характеру, які вплинули на зміну біологічного ритму й способу життя. Населення великих індустріальних регіонів відчуває відчутний пресинг різноманітних факторів соціального, екологічного, техногенного характеру, що негативно позначається на показниках фізичного, психоемоційного й інтелектуального статусу дорослих і дітей [1, с. 100].

Особливої актуальності набуває проблема застосування новітніх технологій збереження здоров'я у фізичному вихованні. Таким чином, ми можемо визначити мету дослідження: визначити основні підходи до розуміння оздоровчих технологій та використання їх у навчальному процесі.

Ефективність оздоровчих технологій може бути забезпечена за умов: озброєння теоретичними знаннями щодо оздоровчих технологій; ґрунтовного оволодіння вчителями педагогічною технікою; діагностики та самодіагностики ефективності використання оздоровчих технологій.

Завдання дослідження: проаналізувати та розкрити сутність поняття - ЗЗТ; проаналізувати досвід використання технологій; виявити умови ефективного впровадження нових технологій в навчальний процес.

Здоров'я – найбільша людська цінність. Сучасними науковцями визначаються педагогічні шляхи формування фізкультурно-оздоровчих технологій, виходячи з ідеї інтеграції таких дисциплін як педагогіка, психологія, медицина, валеологія, біологія, фізична культура, розвиваючого та виховуючого навчання, орієнтує учнівську молодь на саморозвиток та самооздоровлення на базі глибокого самопізнання й адекватної самооцінки власного здоров'я.

Особливе місце у системі охорони здоров'я належить фізичній культурі та спорту. Сьогодні важливим і перспективним є завдання збереження, зміцнення здоров'я учнів, як за допомогою організації і здійснення особистісно-орієнтованого педагогічного процесу з урахуванням основних валеологічних принципів, так і виховання відповідального ставлення до власного здоров'я як до найвищої індивідуальної та суспільної цінності.

Сучасне розуміння проблеми здорового способу життя в Україні полягає у подальшому розвитку національних традицій та їх взаємозумовленості з гуманістичним й демократичними досягненнями світового співтовариства [2].

Здоров'язберігаючі технології реалізуються на основі особистісно-орієнтованого підходу. Вони відносяться до тих життєво важливих факторів, завдяки яким учні вчать жити разом і ефективно взаємодіяти. Технології по-новому шикують відносини між освітою і вихованням, переводять виховання в рамки життєвозабезпечуючого процесу.

Здоров'язберігаючі освітні технології - психолого-педагогічні технології, програми, методи, які спрямовані на виховання культури, здоров'я, особистісних якостей, що сприяють збереженню й зміцненню, формуванню уявлення про здоров'я як цінності, мотивацію на ведення здорового способу життя.

Мета здоров'язберігаючої освітньої технології - забезпечення умов фізичного, психічного, соціального й духовного комфорту, що сприяють збереженню й зміцненню здоров'я суб'єктів освітнього процесу, їх продуктивної навчально-пізнавальної діяльності, заснованої на науковій організації праці й культурі здорового способу життя особистості.

Під ЗЗТ розуміють систему, що створює максимально можливі умови для збереження, зміцнення й розвитку духовного, емоційного, інтелектуального, особистісного й фізичного здоров'я всіх суб'єктів освіти.

По-різному розуміють цей термін викладачі загальноосвітніх установ. Деякі вважають, що ЗЗТ - це одна або кілька нових педагогічних технологій, альтернативних

всім іншим, і тому можна вибирати: чи працювати, наприклад, за технологіями С. Френе, В. Зайцева, М. Монтесорі або по технології здоров'язбереження [4].

Поняття ЗЗТ ставиться до якісної характеристики будь-якої освітньої технології, що показує, наскільки при реалізації даної технології вирішується завдання збереження здоров'я учнів. "ЗЗТ поєднує в собі всі напрямки діяльності установи освіти по формуванню, збереженню й зміцненню здоров'я учнівської молоді" [4, с. 156].

Немає якоїсь однієї єдиної унікальної технології здоров'я. Тільки завдяки комплексному підходу до навчання можуть бути вирішені завдання формування й зміцнення здоров'я учнівської молоді. ЗЗТ - це системний підхід до навчання й виховання, побудований на прагненні педагога не завдати шкоди здоров'ю учнівської молоді.

Здоров'я учнівської молоді визначають наступні показники: інтелектуальна й фізична працездатність, фізичний розвиток і загальна фізична підготовленість, психологічна адекватність і врівноваженість, сукупність соціально-духовних цінностей особистості, що забезпечують культуру поведінки, а вчителя - психофізична готовність до професійної діяльності й високий ступінь її активності, продуктивність.

Здоров'язберігаюча освітня технологія - функціональна система організаційних способів керування початково-пізнавальною й практичною діяльністю учнівської молоді, науково й інструментально забезпечує збереження й зміцнення їхнього здоров'я.

Слід зазначити, що всі ЗЗТ можна розділити на три основні групи: забезпечення гігієнічно оптимальних умов освітнього процесу; оптимальної організації навчального процесу й фізичної активності; психолого-педагогічні технології.

Технології особистісно-орієнтованого навчання враховують особливості кожного. Сюди можна віднести технології проектної діяльності, диференційованого навчання, навчання в співробітництві, різноманітні ігрові технології. Вони в центр освітньої системи ставлять особистість дитини, забезпечення безпечних, комфортних умов її розвитку й реалізації природних можливостей.

Педагогіка співробітництва – її можна розглядати як процес, що створює всі умови для реалізації завдань збереження й зміцнення здоров'я учнів і педагогів.

Технології розвиваючого навчання (ТРН) будуються на плідних ідеях Л.С.Виготського. Класифікаційні характеристики технології РН, розроблені Д.Б.Ельконіним і В.В.Давидовим, у певній частині відповідають принципам здоров'язберігаючої педагогіки.

Технологія диференціації навчання на основі обов'язкових результатів була розроблена В.В.Фірсовим як один з варіантів розвитку технології різнорівневої диференціації.

До числа ЗЗТ варто віднести й технологію розкріпаченого розвитку дітей, розроблену фізіологом В.Ф.Базарним. Нетрадиційні системи оздоровлення розглядають людину інтегрально, як єдине ціле, як частину природи.

Технологія психологічного супроводу навчальної групи розроблена М.Ю.Громовим і М.К.Смирновим як модель впровадження в роботу принципів психології здоров'я й педагогічної психотерапії. У її основі – активна участь психологів в освітньому процесі.

Вітчизняна школа фізичного виховання має багатий досвід. Активна музикотерапія є терапевтично направленою, активною музичною діяльністю: відтворення, фантазування, імпровізацію за допомогою людського голосу і вибраних музичних інструментів.

Впровадження системи хатха-йога дає змогу диференціювати навантаження залежно від їх можливостей і рівня розвитку дітей, поступово підводити їх рухові здобутки і, зрештою, фізіологічні процеси до належного рівня.

Заняття бойовими мистецтвами здатні викликати значні позитивні зміни у фізичному, психологічному й емоційному розвитку людини. Оскільки тренувальні методики бойових мистецтв ґрунтуються на законах природи, організм людини може легко пристосуватися до виконання фундаментальних технік, внаслідок чого учень здатний досягти піка свого фізичного розвитку.

Стретчінг може виступати як самостійна дисципліна, оскільки він є ефективним методом розвитку гнучкості, а також входить як невід'ємна складова частина, у різні розділи програм з фізичного виховання: є складовим елементом динамічного тренування; оптимально тренує м'язи; збільшує амплітуду рухів у суглобах; прискорює відновлення організму після інтенсивних фізичних навантажень; запобігає травмуванню.

Технологія М. Єфіменка є оригінальною системою фізичного виховання дітей, розвивальний ефект якої поширюється на загальний розумовий і духовний розвиток [5].

Бойовий Гопак — це комплексна система гармонійного розвитку людини, розроблена на основі елементів лицарської культури українського народу, збережених у танцях. Бойовий Гопак сприяє гармонійному фізичному та духовному розвитку особистості.

Здоровий спосіб життя не займає поки перше місце в ієрархії потреб і цінностей людини в нашій суспільстві. Але якщо ми не навчимо дітей із самого раннього віку цінувати, берегти й зміцнювати своє здоров'я, якщо ми будемо особистим прикладом демонструвати здоровий спосіб життя, то тільки в цьому випадку можна сподіватися, що майбутні покоління будуть більш здорові й розвинені не тільки особистісно, інтелектуально, духовно, але й фізично. Спостереження показують, що використання ЗЗТ

у навчальному процесі дозволяє більш успішно адаптуватися в освітньому й соціальному просторі, розкрити свої творчі здатності, а вчителів ефективно проводити профілактику асоціального поведіння.

Отже, освіта в галузі здоров'я має поєднувати засвоєння необхідних знань, формування певного ставлення та конкретних навичок, необхідних для позитивної поведінки, збереження та розвитку здоров'я. Саме ця тріада "знання — ставлення — навички" визначає зміст навчання в галузі здоров'я.

У Лисичанському педагогічному коледжі склалася чітка і струнка система в рамках програми "В здоровому тілі – здоровий дух", що активувала природну тягу студентської молоді до занять фізичною культурою й оздоровчими видами спорту. Основою активізації спортивно-масової роботи в коледжі є проведення щорічної спартакіади. Цей комплексний плановий підхід на наш погляд себе цілком виправдав. Відкриття спартакіади є святковою подією для всіх студентів коледжу: супроводжується проведенням інформаційно-просвітницьких годин, показовими виступами спортсменів з елементами східних єдиноборств, аеробіки, груп підтримки, конкурсу "Черлідінг", акробатичного рок-н-ролу; участю студентів в змаганнях, традиційним виступом вихованців з козаків, виступами спортсменів-олімпійців. Самі змагання тривають протягом всього навчального року, що приносить свої позитивні плоди. За цілий рік 60% студентів коледжу прийняли участь у змаганнях, одержали гарний емоційний заряд бадьорості, здоров'я та емоцій.

Викладачі коледжу проводять і приймають участь у науково-практичних конференціях та семінарах з проблем організації здоров'язберігаючого навчального процесу, проводять майстер-класи та семінари-практикуми, бінарні заняття. Таким чином, досліджуючи проблему застосування технологій оздоровлення, ми висвітлили такі головні положення: процес фізичного виховання у сучасному суспільстві посідає одне з головних місць, адже він є засобом всебічного і гармонійного розвитку особистості; на сьогодні одним з найактуальніших питань постає процес модернізації системи фізичного виховання; необхідно впровадження інноваційних технологій у процес фізичного виховання; на сучасному етапі навчально-виховний процес характеризується цінними нововведеннями.

Подальша систематизація педагогічного досвіду, класифікація розробок та укладання на цих засадах технологій сприятиме розвитку педагогічної інноватики із застосування оздоровчих технологій у навчальний процес.

Література

1. Батарчуков А.В. Экология и здоровье населения Луганской области. – Луганск, 2004. - 176 с. **2. Бабешко О.П.** Основы запровадження інноваційних технологій в навчальний процес з фізичного виховання. – Луганськ 2001. – 193 с. **3. Брехман И.И.** Валеология - наука о здоровье. 2-е изд., доп. и перераб.- М.: ФиС, 1990. - 208 с. **4. Дичківська І.М.** Інноваційні педагогічні технології. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с. **5. Ефименко Н.Н.** Физкультурные сказки или как подарить детям радость движения, познания, постижения. – Х.: Веста, Ранок, 2004. – 64 с. **6. Смирнов Н.К.** Здоровьесберегающие образовательные технологии в работе учителя и школы. – М.: АРКТИ, 2003.